

ЕМІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ КАДРІВ

Вергун В.Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Однією з сучасних проблем гуманітарних наук є еміграція українських наукових кадрів, сумнозвісний «відтік мізків» за кордон (зовнішня еміграція) або «внутрішня» еміграція, тобто, зміна вченими виду діяльності на підприємницьку, політичну тощо.

Еміграція відомих вчених, як правило тягне за собою занепад тих наукових шкіл та напрямків, фундаторами та науковими керівниками яких вони були. Внаслідок цього цілі галузі знань залишаються без наукової підтримки, що створює більш ніж серйозну загрозу гуманітарній науці.

Першочергове завдання для гуманітарної політики України у сфері науки на сучасному етапі – зупинення цього процесу.

Найбільш очевидними причинами еміграції українських наукових кадрів є: зниження престижу наукової, інтелектуальної діяльності; зниження соціального статусу науковців; скорочення державної підтримки гуманітарних наук, опіки над національною інтелектуальною елітою; відсутність стабільного «попиту» на наукові «продукти»; відсутність адекватних умов для роботи вчених, брак перспектив для професійного зростання на Батьківщині.

Нині науковці в Україні отримують невивиправдано маленькі зарплати, що не може не принижувати гідність людей інтелектуальної праці. Апелювання до того, що вчені мають досить пристойне пенсійне забезпечення, в будь-якому випадку не є аргументом, оскільки найбільш продуктивний вік науковця – до 50 років – аж ніяк не припадає на пенсійний вік.

Згадані вище причини детермінують не тільки зовнішню та внутрішню еміграцію науковців, а й недостатній приплив нових кваліфікованих кадрів до науки. Свій негативний вплив також справляє руйнація алгоритму відбору перспективних кадрів через систему освіти. Наукові ступені та вчені звання в багатьох випадках зараз отримують за аналогічною мотивацією з дипломами про повну вищу освіту (тобто, отримувач не збирається в подальшому займатися науковою діяльністю як такою).

Наука – це не тільки кваліфіковані кадри та належна організація їх роботи, а й відповідне забезпечення їх побуту й відпочинку. Недостатня увага держави до цієї другої складової так само призводить до актуалізації факторів, що здатні нівелювати «цінність» навіть найбільш висококласного науковця.